

A Régió

Gyermekkereskedők

A Ceausescu-rezsim egyik súlyos örökségét, az elhagyott gyermekek ügyét kezelni hivatott Román Örökbefogadási Bizottság tevékenységére ráirányította a figyelmet az a brit házaspár, amely megpróbált kicsempészni egy leánycsecsemőt az országból, s ezért a román igazságszolgáltatás 28 havi börtönbüntetésre ítélte mindkettőjüket.

A történetek nyomán a romániai „gyermekkereskedelem” az európai lapok egyik gyakran visszatérő cikktémájává avanszált. A napisajtó szenzációéhségén túlmenően azonban érdemes a jelenséget a maga emberi és társadalmi dimenziójában megvizsgálni.

Lázár Edit, a bukaresti A HÉT című hetilap szerkesztője utánajárt a történeteknek. Alább olvasható írásához utólag annyit kell még hozzátennünk, hogy londoni tartózkodása során Ion Iliescu román elnök – élve jogával – megígérte: kegyelemben részesíti a brit házaspárt.

A romániai sajtó szerint az „ígérgetőnek” tartott elnök „ez egyszer be is tartja a szavát.” Ami pedig a Mooney házaspárt illeti: romániai kalandjaik sztoriját időközben eladták egy angol lapnak, mint hírlik, 35 ezer font-sterlingért... Ennyi a „szenzáció”. A szenzációt általában kedvelik az emberek.

És ami mögötte van?!

Az 1992 februárjában letartóztatott Patrick Gagel amerikai ügyvéd harminc hónap alatt háromezer gyermeket küldött Peruból az Egyesült Államokba és Olaszországba. A gyermekkereskedelem felderítésével foglalkozó frankfurti Családalapítási és Családbiztosítási Iroda értesülése szerint az országban született csecsemőkért kétszer annyit fizetnek, mint a külföldről érkezettekért. Most óriási a kereslet az egzotikus bábik iránt. Külön magas az ára a kis barna vagy a világosabb bőrű keverékeknek. Az emberkereskedőknek ez adta az ötletet, hogy ázsiai prostituáltakat ajánljanak fel európai férfiaknak abban a reményben, hogy világos bőrű keverék gyermekek jönnek a világra, akik nagy hasznot biztosítanak. Hasonló a helyzet a Kelet-Európából szerzett cigánygyerekekkel is.

Az emberkereskedőket nem érdekli, hogy milyen környezetbe kerül a gyerek. Egyetlen szempontjuk, hogy jó áron adjanak túl az „élő árun”. A vizsgálatot folytató nemzetközi szervezetek megállapítása szerint fennáll a veszély, hogy a vásárlók a gyermekeket csupán játékszernek tekintik, és hamarosan igyekeznek megszabadulni tőlük, nem egyszer rejtélyes körülmények között. A gyermekprostitúció is gyakran innen szerzi áldozatait. A vevők nem nagyon érdeklődnek, honnan származnak a gyermekek. Az ügynökök sorra végiglátogatják a nyomornegyedeket, és potom pénzért megvásárolják az újszülötteket. Számos botrány kirobbanása utal arra, hogy ijesztő feketepiac alakult ki. Legutóbb egy ENSZ albizottság hívta fel a figyelmet, hogy mennyire nehéz bizonyítékokat produkálni ennek a kereskedelemnek a létezéséről, annak ellenére, hogy a gyanúk egyre alaposabbak. Ezek közül az egyik legjellemzőbb az illegális örökbefogadási csatornák megsokszorozódása, az általuk mozgatott pénzüsszegek nagysága, és az óriási kereslet valóságos emberrablási hullámokat gerjeszt.

Az öthónapos Monicát 1994. július hetedikére virradólag találták meg a vámosságok egy gépkocsi csomagtartójában a borsói határállomáson. Egy angol házaspár, Adrián és Bernadette Mooney, a gyerek születési bizonyítványával és a szülők által aláírt adásvételi szerződéssel próbálta igazolni, hogy örökbefogadta a kislányt. A házaspárt letartóztatták. A bukaresti 11-es

számú rendőrkapitányságon (ahol az ügyletről „fülest” kaptak, és ahonnan értesítették a vámhatóságokat is) nyomozást indítottak, melynek során felszínre kerültek a tények.

Monica édesanyja a 17 éves Florina Dimir, valahol Konstanca megyében született egy cigánytelepen. Az enyhén fogyatékos, gyenge fizikumú, tehát hasznavehetetlen lányt 14 éves korában – papírok nélkül – „férjhez adják” egy 18 éves fiúhoz a Bukarest melletti Dobrenibe. Nemsokára az ifjú férj részegen megveri és elkergeti az akkor már négy hónapos terhes Florinát, aki az egyik unokatestvéréhez menekül Alexandriába. Itt ismeri meg a vele egyidős Florin Baiaramot, akivel összeköltözik. Megszületik Monica, aki csodával határosan túléli első hónapjainak leírhatatlan nyomorát. Egy szép nap az újszülött apától valaki – a bajszos Costel – megkérdi: „Nem adod el a gyereket? Jól járnál, ha eladnád.” „Azt mondtam neki, hogy eladom, legyen nekem is házra, meg hogy öltözködjek” – meséli Florin a történetet.

Aztán a fiatalok Monicával Bukarestbe utaznak, egy tömbházban találkoznak az „idegen asszonnyal”, akinek tetszik a kislány, s ők egy-kettő aláírkantanak „valami aktákat” (különben mindketten írástudatlanok), és „egy másik lakásban az idegen férfi ideadta a pénzt, aztán elmentünk.”

Állítólag kilencszázezer lejt kaptak. Karórát és cipőt vásároltak belőle, majd 75 ezer lejt ellenében taxival utaztak haza Alexandriába. Részükről – nagy vonalakban – ennyi. „Nem sajnáltad a gyereket?” – kérdezték a rendőrök az anyától. „De igen, csak hogy kérték, hát odaadtam” – mondja Florina Dimir. Az ügy érzelmi vonatkozásáról ennyi kerülhetett jegyzőkönyvbe.

Bár az örökbefogadó-vásárlók megpróbálták összekuszálni a dolgokat, Emil Dinu ügyésznek megfelelő terhelő bizonyítékai voltak ahhoz, hogy büntetőeljárást indítson az angol házaspár és az illegális közvetítésben részt vevő másik öt személy ellen. Szeptember 2-án volt az első törvényszéki tárgyalás.

Eközben a Mooney-ügynek óriási visszhangja kerekedett a brit sajtóban. Angliában ugyanis szigorú a rendje az örökbefogadásnak. A közvetítő ügynökségek a Money-ügylet kipattanása nyomán felhívták a hatóságok és a közvélemény figyelmét, hogy Londonban egy vagy több illegális közvetítő működik, akik kihasználva a gyermeket óhajtó házaspárok türelmetlenségét és hiszékenységét, a gyermekkereskedők nyereszkesedési vágyát, nagy pénzüsségeket vágnak zsebre. A hivatalos adoptálási közvetítők most valóságos kampányt indítottak a bébimaffia felderítésére.

S mert az ügyvéd szerepe az ilyen ügyekben meghatározó, a Mooney házaspár ügyvédje, Amanda Page is megszólalásra kényszerült. A The Independent lapnak azt nyilatkozta, hogy két romániai gyerek örökbefogadásához segítette hozzá a Mooney házaspárt, és tette ezt minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Ugyanő egy másik alkalommal azt mondta a sajtónak: igaz ugyan, hogy négy évvel ezelőtt hozzásegítette a Mooney házaspárt egy romániai kislány örökbefogadásához, de a mostani útjuk előtt semmilyen tanácsot és segítséget nem nyújtott nekik Monica megvásárlásához.

Annak ellenére, hogy nyilvánvaló az ellentmondás Amanda Page nyilatkozataiban – először azt mondta, hogy két gyerek adoptálásánál segédkezett, aztán már csak egyről beszélt, akit 1990-ben fogadott örökbe az angol házaspár – Chris Hammond, a Brit Örökbefogadási Ügynökség igazgatója azt állítja, hogy Amanda Page „nem az az intező hölgy, akit keresnek”, elismeri viszont az illegális gyermekkereskedelem létezését.

A Mooney-ügy vádirata azonban másként ítéli meg az ügyvédnö szerepét. Ebben az áll, hogy a vádlottak beismerő vallomásából és a nyomozás során felszínre került terhelő bizonyítékok alapján Amanda Page „illegális cselekedetekre ösztönözte” a Mooney házaspárt, azt tanácsolta nekik, vegyék fel a kapcsolatot „Bátrana Ioan vádlottal, és olyan

típusnyomtatványokat bocsátott rendelkezésükre, amelyeket örökbefogadáskor a vér szerinti szülők nyilatkozataként kér a brit törvénykezés, s amelyeket nem hitelesítenek a román hatóságok.”

Nem véletlen, hogy ebben az immár az igazságszolgáltatás hatáskörébe tartozó, nemzetközi bonyodalmakkal, hét vádlattal, súlyos bűnvádakkal terhes ügyben alig esik szó Monicáról. Ő csupán tárgya, áruja annak az üzletnek, amelyben az életet adó anya túladdott rajta 550 dollárért, s aki megvásárolta, most arra panaszkodik, az „ez a kaland neki 17 ezer dollárjába került, amiből legkevesebb hatezer dollárt az itteni közvetítőknek”, vagyis a romániai gyermekkufároknak fizetett ki.

Egyébként Bernadetté Mooney a román hatóságoknak adott első nyilatkozatában a szándékairól is elszólta magát: azért vásárolta meg a gyermeket, hogy azt az Angliában élő testvére Görögországba vigye.

Jó adag cinizmussal azt mondhatnánk, hogy ha sikerült volna ez a Nagy-Britanniába irányuló exportunk, akkor sem lett volna az igazi, hisz Monica végső soron valahol a Balkánon köt majd ki.

Bár szeretjük hangoztatni, hogy jogállamban élünk, az országban nincsenek fellelhető adatok arra vonatkozóan, hogy a '89-es fordulatot követő gyermek-exodus (amikor a nemzetközi gyermekkereskedelem „árújának” egyharmada Romániából származott, s az Egyesült Államokban reklámfüzet hirdette, hogy háromezer dollárnál kevesebb összegért „szép és egészséges” gyermeket adoptálhatnak itt, és a fogyatékosokért még kevesebbet kell fizetni) milyen sorsra juttatta azt a tízezer (!) apróságot, akiket azokban a zűrzavaros hónapokban örökbefogadtak, megvásároltak, elvittek, kicsempészték.

Nagyon sokan nyerészkedési szándékkal használták ki a jogilag is rendezetlen helyzetet, de az is kétségtelen, hogy számos áldatlan sorsú kiskorú számára valóságos megváltás volt, ha jó szándékú és -módú családok örökbe fogadták őket.

Miután, sajnos, nem az utóbbiak voltak többségben, a jelenség, mármint, a gyermekkereskedelem riasztó méreteket öltött. A törvényhozó igyekezett rendet teremteni azzal, hogy elfogadta az adoptálásra vonatkozó 11/1990-es számú jogszabályt. Ezt a Román Örökbefogadási Bizottság létrehozásával '91 júliusában úgy módosította, hogy külföldi állampolgár kizárólag e Bizottság nyilvántartásában szereplő gyermeket adoptálhat, mégpedig a nyilvántartásba vétel utáni hat hónapon túl, ha ezalatt nem fogadják őt örökbe román családok. Ezt követően úgy tűnt, javul a helyzet, növekedett a hazai adoptálások száma.

Rossz nyelvek szerint ez az időszak csupán azért volt csendes, mert a törvény kikapuit és az új helyzet üzleti lehetőségeit fontolgatták az érdekeltek. 1993 márciusában a parlament elfogadja a 15-ös törvényt, amellyel Románia is csatlakozik az adoptálásra vonatkozó 1967. április 24-én Strasbourgon aláírt Európai Egyezményhez. Ez nem kéri a hathónapos várakozási időt, s mert az alkotmány szerint, amennyiben a nemzetközi jogszabály és a hazai között eltérés adódik, az előbbi alkalmazása nyer elsőbbséget, ezt a jogi kikaput már a múlt év során jócskán kihasználták az örökbefogadásban érdekeltek. Egyes statisztikák szerint tavaly összesen 3700 adoptálásra került sor az országban, 3200 gyermeket hazai családok fogadtak örökbe, 500-at pedig külföldiek.

Érdekes adatok jutottak a sajtó birtokába az Egyesült Államok bukaresti nagykövetségének sajtóosztályáról: az USA Konzuli Hivatala 1990-ben 470 beutazási vízumot bocsátott ki Romániában örökbefogadott gyermek számára, 1991-ben 2204-et, 1992-ben 50-et, 1993-ban 82-öt, 1994. január és július között immár 119-et.

Az 1991-ben létrehozott Román Örökbefogadási Bizottság fennállása óta mindössze ötven esetben adta jóváhagyását amerikai adoptáláshoz. A-mennyiben a törvényszékek is, mondjuk,

mind az ötven dosszié esetében pozitívan ítélték meg, még mindig marad egy 201 gyereket jelentő differencia – olyanok alkotják, akik beutazási vízumot kaptak, tehát elvitték őket. Azaz örökbefogadásuk-megvásárlásuk „privát úton” történt.

Ki rúdja, hogy mi lett a sorsuk?

Lázár Edit